

DRUŠTVENE VIJESTI I OBAVIJESTI

Prof. dr VLADIMIR MIHALIĆ

dobitnik republičke nagrade za životno djelo

Donosimo prikaz govora koji je održan na sjednici Znanstveno-nastavnog vijeća Fakulteta poljoprivrednih znanosti Sveučilišta u Zagrebu 9. svibnja 1986. godine u povodu dodjele republičke nagrade za životno djelo dugogodišnjem nastavniku spomenutog Fakulteta prof. dr Vladimiru Mihaliću.

Druže predsjedniče, druže dekane, uvažene kolegice i kolege,

Čini mi posebnu čast i zadovoljstvo da se u ovom svečanom trenutku prigodom dodjele republičke nagrade za životno djelo ukratko osvrnem na život i rad prof. dr Vladimira Mihalića uvaženog profesora ovog Fakulteta i priznatog znanstvenog radnika kako u našoj zemlji, tako i u inozemstvu. Bilo je to, kako bi sam prof. Mihalić rekao, davne 1914. godine kada je otpočeo životni put prof. Mihalića. Davne ipak samo prema mjerilima jednog ljudskog vijeka, ali tako bliske ako nam kao mjerilo posluži jedan plodan i aktivan ljudski život. Premda rođen u Zagrebu, i reklo bi se na prvi pogled bez bliske i uže veze s prirodom, prof. Mihalić je rođeni prirodnjak, jer to je jače od njega, to je jednostavno usađeno u njemu, pa nije nikakvo čudo da se po završetku realne gimnazije opredjeljuje za studij na poljoprivredno-šumarskom fakultetu. To je bilo ono nemirno vrijeme između dva rata u kojem je očito da tadašnje generacije mladih intelektualaca moraju preuzeti dio svojih obveza i stati na put progresa, da bi u ovim, stoljećima nemirnim južnoslavenskim prostorima, doživjeli osvit novog dana. Ovaj povijesni realitet dio je životnog puta prof. Mihalića, koji promatrano dijalektički, nije mogao ostati bez utjecaja ni na njegovu ličnost.

Studij agronomije bio je upravo ono gdje je prof. Mihalić našao sebe i toliko puta znao je reći u krugu svojih suradnika, a oni nisu bili malobrojni s njemu svojstvenim akcentom, da se još jednom rodi da ne bi imao dileme koju struku odabrati za svoj životni poziv. Agronomija u najširem smislu bila je i ostala je njegova velika ljubav.

Učini li se kratak presjek upravo kroz taj stručni i znanstveni, pa, dakako, i nastavni put prof. Mihalića, onda njegovi prvi susreti sa strukom datiraju neposredno prije rata na Poljoprivrednom dobru Božjakovina, da bi nastavio raditi kao agronom u proizvodnji kod Zagreba i Osijeka do 1945. godine. Nakon rata, 1945. godine postaje nastavnik na Srednjoj poljoprivrednoj školi i šef ratarskog odjela u Rajonskoj poljoprivrednoj stanici u Križevcima. To je razdoblje intenzivnijeg nastavnog ali i eksperimentalnog rada,

koji je bio vezan s proizvodnjom sjemena cikoriје, što profesora Mihalića odvodi na kraći studijski boravak u Čehoslovačku. Slijedi zatim intenzivan rad na izmjeni sortnog sastava kukuruza radi osiguranja optimalnih rokova sjetve ozime pšenice, te angažman na vođenju mreže agrogeografskih pokusa sa Zemaljskim poljoprivrednim zavodom u Zagrebu.

U jesen 1946. slijedi nova dužnost prof. Mihalića kao direktora Poljoprivrednog tehnikuma u Đakovu, sada već kao afirmiranog nastavnika i organizatora. Ipak, glavni stručni i znanstveni interes prof. Mihalića usmjera na agroekologiju, pa 1948. godine postaje šef Odsjeka za agrotehniku u novoosnovanom Zavodu za agroekologiju. Sada prof. Mihalić usmjerava sav svoj rad na probleme agrotehlike s naglaskom na oranične kulture, razrađuje metode agrotehničkih kartiranja i sa pedolozima kartira gotovo čitavo područje Hrvatske. Dio tih rezultata objavljen je u kolektivnim radovima. »Tla Međimurja«, koji je preveden na engleski jezik od strane Ministarstva poljoprivrede SAD i »Ekološki uvjeti proizvodnje istočne Slavonije i Baranje«. U tom razdoblju prof. Mihalić se intenzivno bavi i drugim pitanjima agrotehlike — osnovnom obradom i gnojdbom tla za glavne oranične kulture, borbom protiv korova itd. Posebno je zapažena aktivnost prof. Mihalića na istraživanju mogućnosti plantažiranja plemenite trske *Arundo donax* na području Jugoslavije za dobivanje celuloze.

Aktivni je sudionik grupe jugoslavenskih stručnjaka, koja je izradila prvi program kemizacije jugoslavenske poljoprivrede. Slijedi zatim 1953. godine višemjesečno stručno usavršavanje iz oblasti fertilizacije u SAD, da bi iste godine prelaskom na Poljoprivredno-šumarski fakultet u Zagrebu otpočela najaktivnija i nadasve veoma plodna faza znanstvenog i nastavnog rada prof. Mihalića.

Na Fakultetu prof. Mihalić preuzima nastavu iz predmeta Opće ratarstvo, zapravo kreira ovaj predmet, koji do tada nije niti postojao, za uvjete intenzivne i moderne poljoprivrede, pa već 1956. izdaje skripta iz spomenutog predmeta, da bi samo godinu dana kasnije obranio doktorsku disertaciju, a dvije godine kasnije i habilitacijski rad.

Paralelno s nastavnim, prof. Mihalić razvija i intenzivan znanstveni rad, posebno u oblasti agrotehlike i postupno ga produbljuje na tri ključna područja: obradu tla, gnojdbu tla i sisteme biljne proizvodnje. U razdoblju od 1957. do 1960. vrlo je aktivno uključen u jugoslavenski program uzgoja pšenice. Istodobno i dalje radi na unapređenju nastave, pa već 1962. izdaje sveučilišni udžbenik Opće ratarstvo, kojega sustavno i smišljeno doraduje da bi 1976. godine izašao pod novim nazivom, »Opća proizvodnja bilja«. Za ovaj udžbenik je napisano da je to sasvim moderan evropski udžbenik u kojem su obuhvaćena najnovija znanstvena saznanja i suvremena svjetska i naša praksa. Bilo je prijedloga da se ovaj udžbenik prevede na svjetske jezike. Preporučivan je za redovne i postdiplomske studije na svim sveučilišnim centrima u našoj zemlji. Pozitivno je utjecao na stručno i znanstveno usavršavanje diplomiranih studenata agronomije upoznavajući ih s ekološkim i biološkim faktorima u prostoru u kojem se proizvodi »hrana«, kao i zakonima i općim principima uzgoja poljoprivrednih kultura. Za razliku od tradicionalnih udžbenika prof. Mihalić stavlja naglasak na poljoprivrednu ekološku dimenziju u primjeni znanstvenih spoznaja i metoda rada.

Prof. Mihalić je predavao i na postdiplomskim studijima iz pedologije, ishrane bilja, opće i specijalne proizvodnje bilja, vrtlarstva i voćarstva na našem, kao i na sarajevskom i beogradskom poljoprivrednom fakultetu. Osobito je zapažena njegova suradnja s poljoprivrednom praksom na rješavanju brojnih problema suvremene poljoprivrede, prije svega u domeni agromelioracija. Tu bez oklijevanja uvodi nove metode rada kidajući beskompromisno s nekim ustaljenim gledanjima temeljeći svoje stavove na bogatom iskustvu, rezultatima vlastitih i inozemnih znanstvenih istraživanja i sveobuhvatnom teorijskom poznavanju problematike. Može se bez pretjerivanja reći da je početak i cijelo razdoblje intenzifikacije i modernizacije oranične biljne proizvodnje neraskidivo vezano za ime prof. Mihalića. Mladalačkim je entuzijazmom, istraživačkom znatiželjom, solidnim znanjem, svojstvenom upornošću i dosljednošću bio na čelu boraca za visoke prinose, novu tehnologiju, za transformaciju ratarske proizvodnje u suvremenu modernu. Gotovo u cijeloj zemlji — Pelagoniji, Srbiji, Vojvodini, Slavoniji, Bosni — bile su prisutne ideje prof. Mihalića za akciju za veće prinose po obimu i kvaliteti. Jedan je od najistaknutijih znanstvenih radnika i stručnjaka ne samo hrvatske već i jugoslavenske poljoprivrede.

Prof. Mihalić potvrđuje tezu da po logici stvari nastavna djelatnost jednog sveučilišnog profesora zrači iz znanstveno-istraživačke. Sam ili u koautorstvu objavio je veliki broj znanstvenih i stručnih radova.

Iz obrade tla prof. Mihalić 1954. g. objavljuje radove koji se odnose na problem dubine obradivog sloja u svijetlu poljoprivredne nauke i prakse, osnovnu obradu tla u Hrvatskoj (1958), utjecaj osnovne obrade tla na prirod kukuruza (1958) i dr.

Uglavnom istražuje optimalnu dubinu osnovne obrade tla u odnosu na tip tla i specifične zahtjeve kulture. Ova pitanja su bila veoma značajna pri intenziviranju i modernizaciji ratarske proizvodnje. Istovremeno istražuje i drugu agrotehničku mjeru — gnojidbu mineralnim gnojivom, iznosi suvremena gledišta ne samo o obradi, već i o gnojidbi i kalcifikaciji poljoprivrednih kultura. Kasnije se njegov znanstveni interes proširuje i na tip tla, pa istražuje povećanje proizvodnih kapaciteta pseudogleja sjeverozapadne Hrvatske, puteve melioracija pseudogleja u Hrvatskoj (1963) i dr.

Meliorativna obrada tla (oranje i podrivanje) u kombinaciji s meliorativnom gnojidbom je dalje polje problema kojim se prof. Mihalić duži niz godina bavi i to je bio glavni referat kojeg je on podnio na 9. konferenciji Međunarodne organizacije za istraživanje u oblasti obrade tla, Osijek (1982. g.).

Produžno djelovanje duboke obrade, racionalna primjena mineralnih gnojiva i gnojidba na zalihu su također teme istraživanja, kojim se bavio prof. Mihalić.

Međutim, i neka druga pitanja, kao što su korovi odnosno aspekti korovske flore strništa ozimih žitarica na glavnim tipovima tala Hrvatske (1956), utjecaj obrade tla i gnojidbe na korovske zajednice na pseudogleju i lesiviranom smeđem tlu na lesnoj podlozi (1968 — III kongres biologa Jugoslavije), po svojoj studioznosti i aktualnosti bila su zapažena.

Neka pitanja vezana za sisteme biljne proizvodnje, kao što su: suvremene proizvodne strukture u ratarstvu (značajke i problemi) 1973., kukuruz

u sistemu biljne proizvodnje (1976), plodoredi na hidromorfnim tlima humidne klime (1976) i dr., kao i problemi sužavanja plodoreda s tendencijom na monokulturu u objavljenim radovima prof. Mihalića pionirski su prilog poljoprivrednoj znanosti.

Poljoprivredni prostor krajem ovog stoljeća (1980), problemi intenziviranja proizvodnje na anormalnim tlima uključujući odvodnju i druge meliorativne zahvate (1980), agrobiološki potencijali primarne biljne proizvodnje u SR Hrvatskoj (1981) vezani su za budućnost i korisno mogu poslužiti futurolozima.

Prof. Mihalić je birao za znanstvena istraživanja probleme, koji su interesantni sa znanstvene točke gledišta ali također i sa praktične, a znače doprinos ne samo znanosti već i poljoprivrednoj proizvodnji. Brojne svoje radove iznio je na jugoslavenskim znanstvenim skupovima, koji su bili zapaženi i predstavljaju značajan doprinos našoj znanstvenoj misli.

Međutim, nastupio je s referatima i na većem broju znanstvenih skupova u inozemstvu: Wageningenu 1962. i 1973, Silsocu (Bedford) 1970, u Stuttgartu 1971. i 1979, u Uppsali 1976, Lisabonu 1968, Giessenu 1969, Salzburgu 1966, Bukureštu 1964 i 1970, Brnu 1967, Varni 1968, Warszawi 1972, Moskvi 1974, Keszthely 1975, Halleu 1975. i dr. Velika erudicija i dobro poznavanje nekoliko svjetskih jezika (engleski, njemački, talijanski) učinili su ga dobro poznatim u inozemstvu.

Prof. dr. Vladimir Mihalić započeo je stručnu karijeru kao agronom u proizvodnji. Cijelog radnog vijeka održavao je kontakte odnosno surađivao s udruženim radom postavljajući pokuse, vršeći savjetodavne funkcije na rješavanju konkretnih problema iz oblasti agrrotehnike. Oblici suradnje bili su raznovrsni. Kao dobar poznavalac ekološke situacije, bio je angažiran na projektima organiziranja suvremene proizvodnje u saharском dijelu Libije. Može se sa sigurnošću zaključiti da je istaknuta stručna djelatnost prof. Mihalića bila od velikog značaja za primjenu znanstvenih dostignuća u suvremenoj praksi u nas. Entuzijasta, pun ideja, bio je borac za realizaciju mnogih korisnih projekata za agromelioracije — stvaranje novih oraničnih površina.

Prof. dr. Vladimir Mihalić ima vrlo obilatu publicističku aktivnost, pa je gotovo nemoguće navesti sve njegove članke i napise u raznim časopisima u našoj zemlji i inozemstvu.

U Poljoprivrednoj enciklopediji (I—III) Jugoslavenskog leksikografskog zavoda u Zagrebu bio je redaktor za struku opće ratarstvo i napisao je oko 70% materijala (pojmovi) iz općeg ratarstva. Prof. Mihalić je bio glavni i odgovorni urednik časopisa »Zemljište i biljka«, član izdavačkog Savjeta Unije bioloških naučnih društava Jugoslavije, član redakcije časopisa »Arhiv za poljoprivredne nauke« — Beograd, »Fragmenta herbologica Jugoslavica« i dr. Bio je član redakcije poznatog međunarodnog časopisa »Soil and Tillage Research«.

Vršio je dužnost predsjednika, predsjedavajućeg i člana mnogih organizacijskih odbora Jugoslavenskog društva za proučavanje zemljišta.

Na mnogim znanstvenim skupovima imao je uvodni — glavni referat. Također i na stručnim agronomskim savjetovanjima (Opatija, Zadar, Ro-

vinj, Novi Sad i dr.), a predavao je i na Međunarodnom univerzitetu u Dubrovniku.

Preveo je brojne znanstvene i stručne radove. Kao vrijedan prilog spominjemo veliki udio u prijevodu američkog standardnog djela o ratarstvu »Principles of field crop production«, 1969.

Svuda se manifestirala njegova sistematičnost, upornost i studijski rad. Navodimo samo neke njegove aktivnosti.

U Jugoslavenskom društvu za proučavanje zemljišta od njegovog osnivanja 1962. g. obavljao je razne funkcije — predsjednik znanstvene Komisije za tehnologiju tla, predsjednik Organizacijskog odbora 3. Kongresa JDPZ, član izvršnog odbora i dr. I Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti izabrala ga je 1977. godine za člana suradnika.

U Međunarodnoj asocijaciji za znanstveni rad u oblasti obrade tla ISTRO (Internacional Soil Tillage Research Organization) bio je od početka aktivan. 1970. g. izabran je u Izvršni odbor, a od 1979. g. angažiran je kao predsjednik i radio je na organizaciji 9. konferencije, koja je održana u lipnju 1982. g. u Osijeku. Prof. Mihalić je u to vrijeme bio ujedno predsjednik ove međunarodne znanstvene organizacije. Aktivno je sudjelovao na izdavanju knjige referata (Proceedings of ISTRO) i na Vodiču Konferencije (Conference Guide). Obje publikacije su na visokom stručnom i tehničkom nivou. Po općoj ocjeni, domaćoj i stranoj, 9. konferencija u Osijeku bila je do tada najbolje organizirani znanstveni skup ove vrste pri čemu velika zasluga pripada neumornom prof. Mihaliću, koji je uložio mnogo znanja i energije. Takav sud izrečen je ne samo na spomenutoj 9. konferenciji u Osijeku, već je ponovno, s mnogo pijeteta, ponovljen na 10. konferenciji koja je u srpnju prošle godine održana na Univerzitetu u Guelphu u Kanadi. Prof. Mihalić stekao je reputaciju poznatog i priznatog znanstvenog radnika u međunarodnim relacijama.

Za svoju društvenu aktivnost prof. Mihalić je odlikovan Ordenom rada sa crvenom zastavom, dobio je više plaketa, povelja i zahvalnica.

Uvažene kolegice i kolege — premda dio nas, ovdje prisutnih, poznaje barem djelomično životni i znanstveni put prof. Mihalića, smatrao sam potrebnim da u ovom svečanom trenutku ipak iznesem kratku retrospektivu njegova znanstvenog i stručnog opusa, ne samo zbog prof. Mihalića, već svih nas njegovih kolega, njegovih bivših učenika, zbog našeg Fakulteta. Jer, ovako visoka nagrada priznanje je i našem Fakultetu i poticaj drugim znanstvenim radnicima, osobito mlađim da slijede primjer prof. Mihalića. Prof. Mihalić običan je i jednostavan čovjek, pa ako kažem da mu je jedna od najmilijih uzrečica bila ona »Čovjek sam i što je ljudsko nije mi strano« mislim da ću na najjednostavniji način iskazati svu istinu o prof. dr. Vladimiru Mihaliću kao čovjeku i znanstvenom radniku.

On je otišao u zasluženu mirovinu, ali ne miruje. Njegov nemirni istraživački duh i dalje je aktivan i u tome ga nije mogla spriječiti ni velika osobna nesreća i bolest, koja ga je zadesila prije četiri godine. Kao i uvijek u životu i iz nje je prof. Mihalić izrastao kao pobjednik. Ostao je realan kakav je uvijek i bio, čvrsto vezan pupčanom vrpcom za ovo naše tlo, i ako bih se poslužio njegovim riječima, za uvjete biosfere ove naše planete Zemlje, crpeći svoju snagu iz kontakta sa zemljom na kojoj živi i kojoj je posvetio cijelo svoje duhovno biće.

Prof. Mihalić nije opsjenar, ali nije li upravo asocijacija na opsjenarski karakter prihvaćanja znanosti jedan od imanentnih dokaza da je prof. Mihalić odabrao svoj vlastiti azil u kojem se na neki način kroz njegovo vlastito iskustvo ponavlja povijest svih puteva koji vode znanstvenoj spoznaji.

Stoga mi, uvažene kolegice i kolege, dozvolite da prof. Mihaliću u Vaše i svoje ime, kao njegov dugogodišnji suradnik izrazim naše najsrdačnije čestitke u povodu dodjeljivanja republičke nagrade za životno djelo, kao i najbolje želje za dug i plodonosan život. Hvala!

Zagreb, 9. V. 1986.

Prof. dr Anđelko Butorac